

Epos III
Vergil, Aeneis (2)

1. _____

z.B. Cic. De natura deorum 2,8 (es spricht der Stoiker Balbus)

„... intellegi potest eorum imperiis rem publicam amplificatam, qui religionibus paruisent ...“

... man kann erkennen, dass der Staat unter den Staatsmännern größer geworden ist, die die Kultvorschriften beachtet haben ...

2. _____

Aug., Res gestae

(7) pontifex maximus, augur, quidecimvirum sacris faciundis, septemvirum epulonum, frater arvalis, sodalis Titius fui.

(19) templum... Apollinis in palatio... aedem divi Iuli, Lipercal, ... pulvinar ad circum Maximum, aedes in capitolio Iovis feretri et Iovis Tonantis, aedem Quirini... .. . feci.

(20) ... duo et octoginta templa deum in urbe consul sextum ... refeci.

3. _____

(Die Passagen aus der *Aeneis* ausnahmsweise ohne Übersetzung, in der Annahme, dass LatinistInnen eine Übersetzung besitzen ...)

Buch 1 _____

(1,375) nos Troia antiqua, si vestras forte per auris / Troiae nomen iit, diversa per aequora vectos / forte sua Libycis tempestas adpulit oris./ sum pius Aeneas, raptos qui ex hoste penates / classe veho mecum, fama super aethera notus./ Italiam quaero patriam et genus ab Iove summo.

Buch 2 _____

(2,293) sacra suosque tibi commendat Troia penatis;/ hos cape fatorum comites, his moenia quaere / magna pererrato statues quae denique ponto.

(2,680 ff.) iam iam nulla mora est; sequor et qua ducitis adsum./ di patrii, servate domum, servate nepotem./ vestrum hoc augurium vestroque in numine Troia est.

Buch 3 _____

(3,11) feror exsul in altum / cum sociis natoque penatibus et magnis dis.

Terra procul uastis colitur Mauortia campis / (Thracas arant) [...] / 16 feror huc et litore curvo / moenia prima loco fatis ingressus iniquis / Aeneadasque meo nomen de nomine fingo./ sacra Dionaeae matri

diuisque ferebam / auspibus coeptorum operum, superoque nitentem/ caelicolum regi mactabam in litore taurum.

auf Delos bei König Anius: Orakel des Apoll

auf Kreta: Penaten erscheinen im Traum

in Buthrótum bei Andromache und Helenus: Orakel des Apoll

Buch 4 _____

(4, 56) principio delubra adeunt pacemque per aras / exquirunt; mactant lectas de more bidentis / legiferae Cereri Phoeboque patrique Lyaeo,/ Iunoni ante omnis, cui uincla iugalia curae./ ipsa tenens dextra pateram pulcherrima Dido / candentis uaccae media inter cornua fundit,/ aut ante ora deum pinguis spatiatum ad aras,/ instauratque diem donis, pecudumque reclusis / pectoribus inhians spirantia consulit exta.

Buch 5 _____

(5,685) tum pius Aeneas umeris abscondere uestem / auxilioque uocare deos et tendere palmas:/ 'Iuppiter omnipotens, si nondum exosus ad unum / Troianos, si quid pietas antiqua labores / respicit humanos, da flammam euadere classi / nunc, pater, et tenuis Teucrum res eripe leto./ uel tu, quod superest, infesto fulmine morti,/ si mereor, demitte tuaque hic obrue dextra.' / uix haec ediderat cum effusis imbribus atra / tempestas sine more furit...

Buch 6 _____

(6,56) 'Phoebe, grauis Troiae semper miserate labores,/ Dardana qui Paridis dexti tela manusque/ corpus in Aeacidae, magnas obeuntia terras / tot maria intraui duce te [...]/ 65 tuque, o sanctissima uates,/ praescia uenturi, da (non indebita posco / regna meis fatis) Latio considerare Teucros / errantisque deos agitataque numina Troiae./ tum Phoebos et Triuias solido de marmore templum / instituum festosque dies de nomine Phoebi.

Buch 7 _____

(7, 81) At rex sollicitus monstris oracula Fauni,/ fatidici genitoris, adit ...

(7,133 ff.) nunc pateras libate Ioui precibusque vocate / Anchisen genitorem, et uina reponite mensis.“
Sic deinde effatus frondenti tempora ramo / implicat et geniumque loci primamque deorum / Tellurem Nymphasque et adhuc ignota precatur / flumina, tum [...]/ hic pater omnipotens ter caelo

clarus ab alto / intonuit, radiisque ardentem lucis et auro / ipse manu quatiens ostendit ab aethere nubem./ diditur hic subito Troiana per agmina rumor / advenisse diem quo debita moenia condant.

Buch 8 _____

(8,511 ff.) tu, cuius et annis / et generi fatum indulget, quem numina poscunt,/ ingredere, o Teucrum atque Italum fortissime ductor./ hunc tibi praeterea, spes et solcacia nostri,/ Pallanta adiungam; sub te tolerare magistro / militiam et grave Martis opus, tua cernere facta / adsuescat, primis et te miretur ab annis./ [...]Vix ea fatus erat, [...] / ab aethere fulgor cum sonitu uenit

Buch 9 _____

(9, 621 ff.) Talia iactantem dictis ac dira canentem / non tulit Ascanius, neruoque obuersus equino / contendit telum diuersaque bracchia ducens / constitit, ante Iouem supplex per uota precatus:/ 'Iuppiter omnipotens, audacibus adnue coeptis./ ipse tibi ad tua templa feram sollemnia dona,/ et statuam ante aras aurata fronte iuuencum / candentem pariterque caput cum matre ferentem,/ iam cornu petat et pedibus qui spargat harenam./' audiit et caeli genitor de parte serena / intonuit laeuum, sonat una fatifer arcus./ effugit horrendum stridens adducta sagitta / perque caput Remuli uenit et caua tempora ferro / traicit. 'i, uerbis uirtutem inlude superbis!/ bis capti Phryges haec Rutulis responsa remittunt'./ hoc tantum Ascanius. Teucri clamore sequuntur / laetitiaque fremunt animosque ad sidera tollunt./ Aetheria tum forte plaga crinitus Apollo / desuper Ausonias acies urbemque uidebat / nube sedens, atque his uictorem adfatur Iulum:/ 'macte noua uirtute, puer, sic itur ad astra,/ dis genite et geniture deos. iure omnia bella / gente sub Assaraci fato uentura resident,/ nec te Troia capit.' simul haec effatus ab alto / aethere se mittit, spirantis dimouet auras / Ascaniumque petit; forma tum uertitur oris / antiquum in Buten. hic Dardanio Anchisae / armiger ante fuit fidusque ad limina custos;/ tum comitem Ascanio pater addidit. ibat Apollo / omnia longaeuo similis uocemque coloremque / et crinis albos et saeua sonoribus arma,/ atque his ardentem dictis adfatur Iulum:/ 'sit satis, Aenide, telis impune Numanum / oppetiisse tuis. primam hanc tibi magnus Apollo / concedit laudem et paribus non inuidet armis;/ cetera parce, puer, bello.' sic orsus Apollo / mortalis medio aspectus sermone reliquit / et procul in tenuem ex oculis euauit auram./ agnouere deum proceres diuinaque tela / Dardanidae pharetramque fuga sensere sonantem./ ergo auidum pugnae dictis ac numine Phoebi / Ascanium prohibent, ipsi in certamina rursus / succedunt animasque in aperta pericula mittunt./ it clamor totis per propugnacula muris,/ intendunt acris arcus amentaque torquent.

Buch 10 _____

(10,491 ff.) „Arcades, haec“ inquit „memores mea dicta referte / Euandro: qualem meruit, Pallanta remitto. [...]“ [...] et laevo pressit pede talia fatus / exanimem, rapiens inmania pondera baltei [...] (503

ff.) Turno tempus erit, magno cum optaverit emptum / intactum Pallanta et cum spolia ista diemque / oderit.

Buch 11 _____

11,1 ff. Oceanum interea surgens Aurora reliquit:/ Aeneas, quamquam et sociis dare tempus humanis / praecipitant curae turbataque funere mens est,/ uota deum primo uictor soluebat Eoo./ ingentem quercum decisis undique ramis / constituit tumulo fulgentiaque induit arma,/ Mezentii ducis exuuias, tibi magne tropaeum / bellipotens; aptat rorantis sanguine cristas / telaque trunca uiri, et bis sex thoraca petitum / perfossumque locis, clipeumque ex aere sinistrae / subligat atque ensem collo suspendit eburnum.

Buch 12 _____

(12,834 ff.) sermonem Ausonii patrium moresque tenebunt,/ utque est, nomen erit; commixti corpore tantum / subsident Teuceri. morem ritusque sacrorum / adiciam faciamque omnis uno ore Latinos./ hinc genus Ausonio mixtum quod sanguine surget,/ supra homines, supra ire deos pietate videbis,/ nec gens ulla tuos aeque celebrabit honores.

(12,930 ff.) ille humilis supplex oculos dextramque precantem / protendens: „equidem merui nec deprecor“ inquit / „utere sorte tua. miseri te si qua parentis / tangere cura potest, oro – fuit et tibi talis / Anchises genitor – Dauni miserere senctae / et me seu corpus spoliatum lumine mavis / redde meis. vicisti, et victum tendere palmas / Ausonii videre; tua est Lavinia coniunx:/ ulterius ne tende odiis.“ stetit acer in armis / Aeneas volvens oculos dextramque repressit;/ et iam iamque magis cunctantem flectere sermo / coeperat, infelix umero cum apparuit alto / balteus et notis fulserunt cingula bullis / Pallantis pueri, victum quem volnere Turnus / straverat atque umeris inimicum insigne gerebat./ ille, oculis postquam saeui monimenta doloris / exuuiasque hausit, furiis accensus et ira / terribilis: 'tunc hinc spoliis indute meorum / eripiare mihi? Pallas te hoc uulnere, Pallas / immolat et poenam scelerato ex sanguine sumit./' hoc dicens ferrum aduerso sub pectore condit / feruidus; ast illi soluuntur frigore membra / uitaque cum gemitu fugit indignata sub umbras.